

EVOLUȚIA ISTORICĂ A REGLEMENTĂRII RĂSPUNDERII PENALE PENTRU INFRAȚIUNILE PRIVITOARE LA VIAȚA SEXUALĂ PE TERITORIUL ROMÂNESC

Judecător **Lupe Carmen**

Încă de timpuriu, omul a conștientizat necesitatea reglementării raporturilor juridice cu semenii și astfel a creat un drept nescris, cutumiar, pentru ca mai târziu să introducă, un drept scris cu caracter de „lege”.

Perioada daco-romană

Dreptul penal geto-dac cutumiar cuprindea norme aspre, ca și celelalte drepturi antice, care au continuat să se mențină mult timp. Versurile lui Horațiu amintesc despre pedeapsa cu moartea pentru soția adulteră, iar relatările lui Ovidiu despre persistența unor elemente de justiție privată¹.

Odată cu instaurarea stăpânirii romane în Dacia, alături de dreptul local nescris s-a introdus și dreptul roman scris. Potrivit concepției romane, cutuma locală putea fi aplicată în măsura în care nu venea în contradicție cu principiile generale ale dreptului roman. Datorită acestui fapt, la început, cele două rânduiri juridice, dace și romane, s-au aplicat paralel pentru ca apoi, în cadrul unui proces de întrepătrundere și de influențare reciprocă să ia naștere un sistem de drept nou, daco-roman, în cadrul căruia, conceptele și instituțiile juridice au dobândit noi funcții și noi finalități².

Perioada feudalismului.

Începând cu secolul al XVII-lea, dreptul scris a început să fie numit „lege” doar mai târziu, odată cu apariția pravilelor-coduri de legi scrise – când s-a făcut deosebirea între dreptul scris și cel nescris, care s-a numit cu precădere „obicei”.

Demarcația aceasta se constată chiar de la domnitorul Vasile Lupu, cel care s-a îngrijit de întocmirea pravilei – „Carte românească de învățătură” și care, atunci când judeca se referea la „legea noastră și a țării”³.

În reglementarea penală a lui Vasile Lupu, legea țării mai păstrează unele reminiscențe din epocile anterioare, dar în principal se apără valorile și relațiile interesând nobilimea feudală și se anunță totodată unele începuturi de modernizare juridică. Statul caută să pună stavilă practicii învechite a talionului prin aplicarea pedepsei numită „zavească” (amendă) celor care mai cutezau să recurgă la răzburarea privată.

Se constată inegalitatea și fața legii penale după starea socială a făptuitorului și a victimei. Aceleași fapte sunt apreciate diferit ca și pedepsele. Infrațiunile se numesc „fapte” și sunt clasificate după gravitatea lor în: mari și mici⁴.

Primele pravile apărute au avut caracter religios (pravile bisericesti) și au prezentat un caracter oficial întrucât au fost întocmite din ordinul domnitorului sau al mitropolitului și pe cheltuiala lor. Dispozițiile din pravilă erau impuse atât clerului cât și laicilor, în domeniul religios propriu-zis cât și în domeniul juridic. De altfel, potrivit concepției autorilor de pravile bisericesti, reglementările de drept civil, penal sau procesual penal țineau tot de domeniul religios⁵.

¹ A se vedea Vladimir Hanga – Istoria dreptului românesc vol. I, Ed. București 1980, pag. 74.

² A se vedea A.D. Xenopol – Istoria românilor din Dacia Traiana, 1914, vol. I, pag. 163

³ A se vedea Gheorghe Hibănescu – Surete și Izvoade, pag. 90.

⁴ A se vedea E. Cernea și E. Molcuț – Istoria statului și dreptului românesc, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București 1991, pag. 122

⁵ A se vedea Ioan N. Flocă – Originile dreptului scris în biserica ortodoxă românească – Sibiu 1939.

Biserica încerca să rezolve prin împăcare pașnică a celor două părți violurile și răpirile, trecând peste gravitatea infracțiunilor. Dacă victima nu accepta căsătoria, se cerea răscumpărarea vinei prin plata unei sume de bani care să constituie zestre atractivă victimei⁶.

Întrucât biserica ortodoxă din țările române s-a aflat sub autoritatea spirituală a patriarhului din Bizanț, pravilele bisericești s-au întocmit după izvoare canonice bizantine și au fost redactate la început în limba slavonă iar în limba română abia la a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

În Moldova, la mijlocul secolului al XVII-lea a fost adoptată cea mai importantă pravilă, respectiv „Pravila lui Vasile Lupu” sau „Carte Românească de Învățătură”, prima codificare legislativă cu caracter laic din istoria dreptului nostru. Ea a fost întocmită de către logofătul Eustache din ordinele lui Vasile Lupu și tipărită în anul 1646 la tipografia Mănăstirii Trei Sfetite din Iași.

În primul rând, titlul lucrării ne indică faptul că lucrările străine, bizantine au fost codificate într-o viziune proprie, ca urmare a inițiativei domnești și constituie o operă de sinteză cu trăsături originale.

În al doilea rând, termenul de învățătură trebuie înțeles în sensul de poruncă domnească, de dispoziție obligatorie cu caracter juridic.

Dispozițiile penale sunt formulate pe baza unor principii moderne, preluate din lucrarea lui Prosper Farnaccius. Infracțiunile erau numite vini sau greșeli și erau clasificate în vini mari și vini mici.

În codificarea lor se avea în vedere aspectul intențional, locul și timpul, coautorii lor, caracterul flagrant (vină de față) sau neflagrant. Se operează cu noțiuni evaluate: tentativă, concurs de infracțiuni.

Violul era reglementat ca infracțiune sub denumirea de „sila fecioarelor”. Subiect activ al infracțiunii de viol putea fi atât bărbatul și femeia. Victima putea fi minorul, fata fecioară (copila) dar și femeia măritată sau văduvă.

Ca de obicei, reglementarea infracțiunii începea în text cu definirea elementelor noțiunii. Sila fecioarelor avea loc atunci când se strica fecioria (36.1).

Pedeapsa se aplica în funcție de condiția socială a infractorului: bogatul cu pierderea unei sume de bani din averea sa, pe când cel sărac cu bătaia și scoaterea din comunitate (36.1); după încrederea ce a avut-o infractorul: tutorele cu confiscarea averii și pierderea calității de tutore, pe când sluga cu arderea de viu (63.3); în funcție de condițiile în care s-a comis, cu pedeapsa capitală, în mod neorganizat, după voia și aprecierea judecătorului (36.5); în funcție de locul ales: dacă se săvârșea în casa sa, pedeapsa cu moartea; dacă avea loc în casa fetei, după aprecierea judecătorului (36.7).

Judecarea cazurilor de viol, intrau în competența instanțelor statului cât și în competența bisericii (36.12).

Instanța bisericească aplica „canon” (36.12) cu afurisirea (sanctiune prevăzută de canonul 67 apostolic) pe când instanța de stat aplica pedeapsa capitală sau după aprecierea judecătorului. Pe lângă sancțiunea penală, infractorul era sancționat și civil cu o despăgubire materială cu obligația de a înzestra fata când se va mărita (36.14). Copiii născuți din acte de viol era considerați nelegitimi.

Când violul era urmat de căsătoria legală a părților nu se considera infracțiune (36.24).

Când infracțiunea se săvârșea și victima era femeie văduvă, pedeapsa era amenda (36.2), dacă infracțiunea s-a săvârșit cu voia părților, sau moartea dacă s-a săvârșit cu forța (46.5).

Din categoria infracțiunilor privitoare la viața sexuală mai erau reglementate în pravila lui Vasile Lupu și perversiunea sexuală și incestul.

Perversiunea sexuală (sodomia) numită „prespre fire”, era reglementată în Glava 39.1-31. Se considera sodomie „când se împreună neștine cu fiice obraz parte bărbătească” (39.1), îndeosebi cu copiii (39.5), sau chiar cu femeie „prespre fire” (39.9).

Pedeapsa pentru astfel de infracțiuni era „tăierea capului”, arderea trupului și confiscarea averii (39.28). Pe lângă acestea instanța bisericească mai aplica și afurisirea (39.19)⁷.

⁶ A se vedea Constanța Ghițulescu în „Biserica, sexualitate, căsătorie și divorț în Țările Române în sec. a XVIII-lea”, pag. 44-45.

Când relațiile sexuale au loc cu animalele pedeapsa era capitală prin tăierea capului, arderea trupului împreună cu acela al animalului (40.1).

Incestul sau întreținerea de relații sexuale între grade apropiate a fost reglementată în Glava 41.1-16 și 42.1-19.

Incestul era definit astfel: „se cheamă sânge amestecat, când se va împreuna neștine cu muiere ca aceea cu care nu se vor putea împreuna cu nuntă” și se consideră „un păcat și o greșeală mai rea și mai cumplită decât preacurvia”⁸.

Pravila lui Vasile Lupu nu tratează instituții de drept ci relatează cazuri rezolvate, spețe sub formă de învățături arătând modul în care pot fi sancționate în lumina „învățăturilor împăraților”, adică a legilor acestora adaptate la situații reale contemporane vremii apariției pravilei.

În Țara Românească, în 1652, din porunca lui Matei Basarab se tipărește Pravila cea mare sau Îndreptarea legii la Târgoviște.

Partea a doua din pravilă prinde reglementări penale și este preluată întocmai după Pravila lui Vasile Lupu.

Cartea românească de învățătură s-a utilizat în Țările Române alături de pravilele existente în limba greacă și slavonă, având aceeași valoare în fața instanței de judecată, adică îndreptar în cazul în care obiceiul locului nu reglementa situația dată.

Cartea românească de învățătură a lui Vasile Lupu s-a aplicat și în practica de judecată a celorlalte țări române circulând nestingherit peste granițele Moldovei.

Autoritatea pravilei s-a impus ca o „bună învățătură” fiind chemată să îndrume viața oamenilor care trăiau în comunitățile sătești. Fiind învățături și nu legi, prevederile pravilei s-au aplicat prin acceptarea lor în măsura în care corespundeau rânduielilor locale⁹.

Perioada regimului turco-fanariot.

În Țările Române Pravilniceasca Condică a lui Alexandru Ipsilanti a fost întocmită în anul 1775 și a intrat în vigoare după 5 ani datorită opoziției Turciei. Prevederile cu caracter penal din pravilă spre deosebire de cele civile erau mai puțin evolute, astfel încât vechile dispoziții penale sunt preluate în linii mari. Astfel vinile se clasificau în vini mari și mici iar noțiunea infracțiunii nu se desprindea încă de persoana infractorului¹⁰.

Perioada 1859-1864 (perioada realizării unirii Principatelor Române).

În vremea lui Alexandru Ioan Cuza și din dispoziția sa au fost elaborate Codul civil, Codul penal, Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală.

Prin adoptarea acestor coduri s-a constituit în linii generale sistemul de drept burghez, s-a creat cadrul juridic necesar pentru dezvoltarea celor mai moderne legislații în materie, introducând norme și instituții juridice dintre cele mai evolute.

Opera lui Cuza a plasat România în rândul țărilor cu cea mai evoluată legislație.

Codul penal a fost publicat în 1865 și a rămas în vigoare până în anul 1937. Principalele sale izvoare sunt Codul penal prusian din 1851 și în mai mică măsură Codul penal francez.

În Codul penal din 1864, infracțiunile contra vieții sexuale erau cuprinse în Titlul IV intitulat „Crime și delictе în contra particularilor”, secțiunea V denumită „Atentate contra bunelor moravuri”.

Infracțiunile contra vieții sexuale erau cuprinse de la art. 263-268 iar infracțiunea de viol era denumită „atentat contra pudorii cu violență” (art. 264), incluzând în cuprinsul său atât acte sexuale normale săvârșite cu violență cât și acte de homosexualitate precum și acte de perversiune sexuală săvârșite cu violență.

Secțiunea V începe cu atentatul în contra pudorii (art. 262-art. 266) și se continuă cu atentat la bunele moravuri (art. 267-art. 271).

Actul incrimina ca împrejurări agravante următoarele situații:

- vârsta victimei era sub 15 ani împliniți (aliniatul 2 al art. 264);

⁷ A se vedea Ioan N. Floca – Din istoria dreptului românesc, Sibiu 1993, pag. 149.

⁸ A se vedea Ioan N. Floca – op. cit. pag. 131

⁹ A se vedea Ioan N. Floca – op. cit. pag. 172

¹⁰ A se vedea E. Cernea și E. Molcuț – op.cit. pag. 158

- existau anumite raporturi între făptuitori și victimă și anume: făptuitorii erau părinții victimei; persoane cu autoritate asupra ei; institutori; stăpâni; funcționari ai unui cult; preoți; călugări (art. 265);

- violul era săvârșit de mai multe persoane (art. 265);

- victima avea vârsta mai mică de 15 ani și se săvârșea de persoane între care existau anumite raporturile de autoritate mai sus menționate;

- violul era urmat de moartea victimei, caz în care pedeapsa era închisoare pe viață (art. 266).

În cadrul infracțiunilor contra vieții sexuale denumite atentate contra bunelor moravuri mai erau cuprinse următoarele fapte:

- corupția sexuală (art. 267),

- adulterul (art. 269),

- bigamia (art. 271)

Din această categorie, ultimele două fapte privesc relațiile de familie și nu vizează în principal relațiile sexuale dar au fost incluse în Codul penal de la 1864 în secțiunea privind infracțiunile care aduc atingere bunelor moravuri.

Perioada 1918-1938.

În perioada 1918-1938, pe planul reglementării juridice, problema fundamentală a fost aceea a unificării legislației pentru a realiza acordul necesar dintre unitatea politică și cea juridică.

După realizarea Marii Uniri s-a constatat că în toate ramurile dreptului existau reglementări paralele. În vechea Românie se aplica Codul penal din 1865, în Transilvania era în vigoare Codul penal maghiar din 1878, în Bucovina, Codul austriac din 1852 iar în Basarabia, Codul penal rusesc din 1903¹¹.

În acest sens s-a ivit necesitatea extinderii aplicării unor legi pe parcursul întregii țări precum și crearea unor reglementări noi. Acest lucru s-a realizat prin legea din 19 decembrie 1924.

Cu toate că s-a trecut la elaborarea unui Cod penal nou în 1924, acesta nu a putut fi adoptat datorită opoziției național-țărăniștilor veniți la putere în anul 1928.

Nou cod a fost adoptat doar la 18 martie 1936 și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1937 sub guvernarea liberală.

Cu privire la tehnica de redactare, Codul penal din 1936 este remarcabil deoarece textele sale sunt precise și clare, ca expresie a nivelului evoluat al științei penale.

În Codul penal de la 1936 (Codul lui Carol I), infracțiunile contra vieții sexuale sunt reglementate în Titlul XI denumit „Infracțiuni contra pudorii și bunelor moravuri”, cuprinzând două capitole:

- Capitolul I – Infracțiuni contra pudorii (art. 419-art. 428),

- Capitolul II – infracțiuni contra bunelor moravuri (art. 429-art. 433).

Codul penal de la 1936 păstrează clasificarea infracțiunilor contra vieții sexuale în atentate contra bunelor moravuri și contra pudorii doar că le sistematizează altfel în cadrul titlului. În plus folosește noțiunea de viol la art. 419 alin. 1, arătând că „comite delictul de viol:

1. bărbatul care prin viol sau amenințare constrânge o persoană de orice sex să aibă cu el raport sexual;

2. bărbatul care, profitând de starea de inconștiență a unei persoane de orice sex sau neputința acesteia de a-și exprima voința ori de a se apăra, are cu ea raport sexual, în afara căsătoriei, indiferent dacă el sau altcineva a produs această stare”.

Ca atare, noul cod nu a delimitat raporturile sexuale normale săvârșite prin violență de actele de homosexualitate comise cu violență.

Codul penal incrimina la art. 419 alin. 1 atât actele de violență între persoane de același sex săvârșite cu violență cât și „inversiunea sexuală” la art. 420.

S-a arătat în doctrină că, în cazul în care expresiei de „inversiune sexuală” din art. 420 i s-ar da accepțiunea ei proprie, ar însemna că asemenea fapte erau incriminate în două texte, în art. 419 și

¹¹ A se vedea Ghe. Bonciu – Istoria dreptului românesc, Ed. Carte Universitară 2004, pag. 245

art. 420, ceea ce nu este de conceput. Rezultă că expresia de „inversiune sexuală” folosită în art. 420 trebuie înțeleasă ca fiind doar acte de perversiune cu violență distinct de viol, iar la art. 431 erau sancționate actele de inversiune sexuală fără violență săvârșit între persoane de același sex¹².

La art. 426 era reglementată o circumstanță agravantă și anume pentru situația în care survenea moartea victimei după viol sau după actele de perversiune cu violență, caz în care pedeapsa era muncă silnică pe viață.

La aliniatul 2 al art. 419 erau prevăzute și alte circumstanțe agravante:

- victima era mai mică de 14 ani, care se regăsea și în Codul penal de la 1864;
- victima a rămas gravidă sau i s-a transmis o boală venerică, prevedere nou introdusă de acest cod;

La art. 422 erau reluate circumstanțele agravante prevăzute în Codul penal de la 1864 când fapta s-a săvârșit:

- de un ascendent sau descendent (codul penal anterior reglementa doar posibilitatea săvârșirii de către un ascendent);
- de un tutore, curator, medic curant, stăpân, duhovnic.
- de mai multe persoane asupra aceleiași victime.

Din categoria infracțiunilor asupra vieții sexuale săvârșite fără violență erau reglementate:

- atentat fraudulos la putoare (art. 423), pentru situația când, substituindu-se altei persoane, autorul profită de eroarea în care se găsește o femeie și are cu ea raport sexual;
- seducția (art. 424) constând în promisiuni formale de căsătorie care determină pe o persoană de sex feminin mai mare de 18 ani să aibă raporturi sexuale cu o persoană de sex masculin, spre deosebire de codul din 1864 care nu incrimina fapta de seducție;
- atentat la putoare prin abuz de putere (art. 425) realizat de un subiect calificat, funcționar public, care avea raport sexual sau de inversiune sexuală cu o persoană arestată, deținută, aflată, în virtutea funcției, sub paza sa sau i-a fost încredințată în executarea unei măsuri de către o autoritate competentă.

Art. 427 prevede un caz de nepedepsire a infractorului pentru situația în care, înainte de rămânerea definitivă a hotărârii a intervenit căsătoria între autor și victimă. Este o prevedere nouă față de noul cod.

Textul art. 419 incriminând violul face referire expresă la raporturi sexuale comise prin violență, în afara căsătoriei, eliminând astfel posibilitatea ca soția făptuitorului să poată fi subiect pasiv al infracțiunii.

Se considera că pentru soție raportul sexual este o îndatorire conjugală a cărei îndeplinire soțul o poate obține chiar și prin constrângere. În sprijinul acestei idei s-a argumentat că, prin căsătorie, soția și-a dat consimțământul la acte sexuale cu soțul său¹³.

Față de codul penal anterior, noul cod nu mai cuprinde între aceste capitole bigamia, incestul și adulterul pe care le-a inclus în titlul următor intitulat „Delicte contra familiei”.

Perioada 1968-2002.

1. Codul penal de la 1968.

În Codul penal de la 1968, infracțiunile privitoare la viața sexuală au fost cuprinse în Titlul II intitulat „Infracțiuni contra persoanelor” la Capitolul III denumit „Infracțiuni privitoare la viața sexuală”.

În capitolul menționat au fost incriminate o serie de fapte care se referă la viața sexuală a persoanelor și care pot fi grupate astfel:

- fapte de constrângere la raport sexual ori de exploatare a stării de inconștiență sau a neputinței de a se apăra sau consimți la un asemenea raport (violul),
- determinarea unei persoane la raport sexual prin exploatarea lipsei de experiență și impulsivității sexuale (raport sexual cu o minoră),
- determinare la raport sexual prin acțiuni de ademenire, seducție a victimei (seducție),

¹² A se vedea vechiul Cod penal și noul Cod penal – prezentare comparativă.

¹³ A se vedea Teodor Vasiliu, Doru Pavel, George Antoniu, Dumitru Lucinescu, Vasile Papadopol, Virgil Rămureanu, Codul penal al R.S.R. comentat și adnotat – Parte specială, vol. I – Ed. Științifică București 1975, pag. 208.

- fapte de pervertire a pudorii la un minor (corupție sexuală),
- săvârșirea de relații de sexuale anormale ori împotriva acestei naturi, relații sexuale între persoane de același sex (perversiunea sexuală și incestul)¹⁴.

Spre deosebire de Codul penal de la 1936 care împărțea infracțiunile privitoare la viața sexuală în două categorii: atentate în contra pudorii și atentate în contra bunelor moravuri, Codul penal de la 1968 le-a grupat într-o singură categorie fără o altă subîmpărțire, considerând că toate aceste infracțiuni au o trăsătură comună și anume se referă la viața sexuală a persoanei.

Art. 197 definește violul în mod diferit de codul anterior care prevedea că violul se poate comite împotriva unei persoane de orice sex.

Noul cod incriminează ca viol numai raportul sexual prin constrângere cu o persoană de sex feminin, limitând astfel subiectul pasiv la o persoană de sex feminin, iar subiectul activ fiind calificat și numit „persoană de sex bărbătesc”¹⁵.

În doctrină s-a apreciat că violul presupune autor unic nefiind de conceput coautoratul, adică o consumare simultană a violului de mai multe persoane¹⁶.

S-a exprimat punctul de vedere potrivit căruia actele de violență sau amenințare săvârșite de un coinceput, chiar dacă au fost necesare pentru crearea condițiilor consumării violului (de ex. ținerea victimei) nu vor putea fi socotite acte de coautorat și că participația la viol nu s-ar putea împlini decât sub forma instigării sau complicității. Tot în doctrină s-a subliniat ideea că femeia nu poate fi subiect activ al infracțiunii de viol întrucât nu are capacitatea biologică de a participa la actul sexual, astfel că ea poate fi doar instigator sau complice.

Spre deosebire de legislația anterioară care prevedea expres la art. 419 pct. 2 că raportul sexual trebuie să se producă în afara căsătoriei, textul nou nu mai cuprinde această precizare.

Relațiile sexuale între persoane de același sex sunt incriminate distinct la art. 200.

Codul penal de la 1968 reglementează ca împrejurări agravante unele din împrejurările prevăzute în art. 419, 422 și 426 din Codul penal de la 1936, cu excepția celor referitoare la rămânerea însărcinată a victimei și la transmiterea de boli venerice. Pentru situația în care s-a transmis victimei o boală venerică, făptuitorul va răspunde pentru un concurs de infracțiuni, infracțiune de viol simplu și infracțiune de contaminare venerică prevăzută de art. 309 Cod penal.

În schimb, noul cod prevede între circumstanțele agravante ale infracțiunii și cele legate de vătămarea corporală a sănătății și integrității corporale cât și împrejurarea că fapta a avut ca urmare sinuciderea victimei.

S-a mai reglementat și situația în care victima se căsătorește cu unul dintre participanți, precum și care sunt efectele acestei căsătorii, precizare pe care codul penal anterior nu o prevedea. În acest sens noul cod a extins efectele cauzei de nepedepsire și la situația când fapta a fost săvârșită de mai mulți participanți și a intervenit căsătoria cu oricare dintre participanți. Se considera că în acest caz prin căsătoria victimei se realizează o reparare a prejudiciului moral al victimei, evitându-se nașterea de copii nelegitimi.

Art. 198 incriminează raporturile sexuale cu o minoră și are același conținut prevăzut în reglementarea anterioară. Singura diferență se referă la împrejurarea că acțiunea penală, în cazul acestei infracțiuni, nu se pornește la plângerea prealabilă a părții vătămate și îi sunt aplicabile prevederile art. 132 Cod penal, fiind necesar consimțământul părinților.

Spre deosebire de codul anterior care la art. 431 incrimina relațiile sexuale nefirești sub denumirea de „acte de inversiune sexuală”, noul cod incriminează faptele de acest fel sub denumirea de „relații sexuale între persoane de același sex”, sancționând totodată și actele de îndemnare sau ademenire a unei persoane în vederea practicării acestor relații (prozeletism).

La aliniatul 1 al art. 200 sunt incriminate relațiile sexuale între persoane de același sex săvârșite fără violență, consimțite.

¹⁴ A se vedea George Antoniu și alții – op. cit., pag. 206

¹⁵ A se vedea Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, Ioan Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roșca – Explicații teoretice ale Codului penal român, vol. III, parte specială, Editura Academiei R.S.R. 1971, pag. 350

¹⁶ A se vedea Vintilă Dongoroz și alții – op.cit. pag 350.

La aliniatul 2 și 3 sunt avute în vedere relațiile sexuale între persoane de același sex săvârșite prin constrângere.

În reglementarea de la 1968, legiuitorul nu cererea ca aceste relații să fi provocat scandal public suficient pentru a exista dovada practicărilor.

Când relațiile nefirești au loc între persoane de sex diferit, fapta constituie perversiune sexuală și este incriminată în art. 201.

În reglementarea anterioară nu a existat un text similar, întrucât codul penal anterior nu făcea distincție între relațiile sexuale dintre persoane de același sex și actele de perversiune sexuală, folosind pentru toate aceste situații expresia de „inversiune sexuală”.

Legiuitorul a condiționat existența acestei infracțiuni de provocare a scandalului public ca urmare a săvârșirii actelor de perversiune sexuală.

În Codul penal de la 1968, corupția sexuală este incriminată la art. 202. În codul penal anterior, aceasta era considerată o infracțiune contra bunelor moravuri cuprinzând atât actele cu caracter obscen săvârșite în public (art. 429 alin.1) cât și actele de acest gen comise față de un minor de orice sex.

În Codul penal de la 1968, actele cu caracter obscen săvârșite asupra unui minor sunt incriminate în categoria infracțiunilor contra vieții sexuale a persoanelor, iar actele cu caracter obscen săvârșite în public constituie infracțiunea de ultraj contra bunelor moravuri și tulburarea liniștii publice.

În Codul penal de la 1968, la art. 203 este reglementată infracțiunea de incest în capitolul referitor la infracțiuni contra vieții sexuale, spre deosebire de codul penal anterior, care la art. 447 incrimina această faptă în capitolul referitor la infracțiuni contra familiei.

În codul penal anterior, noțiunea de incest cuprindea și relațiile de homosexualitate spre deosebire de noul cod care nu le mai include în acest capitol.

2. Codul penal republicat în temeiul art. III din Legea nr. 6/1973 publicată în Buletinul oficial partea I, nr. 49/1973.

Legea 6/1973 a adus o singură modificare textului art. 197 și anume la litera „c” a acestui articol.

Anterior, pentru circumstanța agravantă de la litera „c” a art. 197, legiuitorul a prevăzut săvârșirea faptei de viol de către mai multe persoane.

Potrivit codului penal republicat s-a prevăzut la litera „c” a art. 197 împrejurarea agravantă determinată de săvârșirea faptei de către mai multe persoane „împreună”.

Ca atare, se accepta ideea săvârșirea faptei în participație, idee care până atunci a fost negată, considerându-se că nu se poate săvârși violul de către mai multe persoane împreună.

3. Legea 197/2000 pentru modificarea și completarea Codului penal, publicată în Monitorul oficial al României, partea I, nr. 568/15.11.2000.

Legea 197/2000 a adus modificări infracțiunii de viol. Potrivit textului nou al art. 197, constituie infracțiune de viol „actul sexual de orice natură cu o altă persoană prin constrângerea acesteia sau profitând de imposibilitatea ei de a se apăra ori de a-și exprima voința”.

Noutatea constă în lărgirea sferei de cuprindere a faptelor care intră în structura elementului material, dar și a persoanelor care pot fi subiecți activi ai infracțiunii, violul putându-se săvârși prin acte sexuale de orice natură și de către oricine împotriva oricui¹⁷.

În acest fel, legiuitorul a elaborat o nouă definiție a infracțiunii de viol în raport cu reglementarea anterioară, în care subiectul activ al acesteia nu putea fi decât o persoană de sex masculin iar subiectul pasiv numai o persoană de sex feminin, înlocuind după modelul francez noțiunea de raport sexual cu aceea de act sexual¹⁸.

¹⁷ A se vedea Raluca Glăvan – Violul săvârșit asupra unei rude apropiate și incestul agresiv; Dreptul anul XII, seria a 3-a, nr. 6/2001, pag. 96.

¹⁸ A se vedea Gheorghe Mateuț – Consecințele abrogării art. 200 din Codul penal, Dreptul anul XIII, revista nr. 11/2002, seria a 3-a, pag. 148

Raport sexual în reglementarea anterioară definea exclusiv numai una din modalitățile de realizare a infracțiunii de viol referindu-se exclusiv la raporturile sexuale firești, normale, de contopire, conjuncția sexelor în care organul bărbătesc penetrează organul femeiesc.

Decizia Curții Constituționale nr. 211/01.11.2000 a statuat că „modificările aduse dispozițiilor art. 197 alin. 1 vizează noua concepție despre viol, în concretizarea căreia se folosește noțiunea de act sexual, în locul celei de raport sexual pentru a se incrimina și perversiunile sexuale la care sunt supuse persoanele și care au loc până la săvârșirea actului sexual propriu-zis. Totodată s-a avut în vedere faptul că subiect pasiv al infracțiunii de viol poate fi nu numai femeia ci și bărbatul”.

În reglementarea anterioară subiect activ al infracțiunii de viol era doar bărbatul, care nu era doar subiect activ calificat ci și unic, considerând că nu era posibilă săvârșirea simultană împreună în participație sub forma coautoratului.

O altă noutate introdusă prin Legea 197/2000 se referă la sancționarea violului săvârșit în sânul familiei.

Legiuitorul a introdus art. 149/1 Cod penal tot prin modificarea cuprinsă în Legea 147/2000, enumerând persoanele care intră în sfera membrilor de familie. Astfel „prin membru de familie se înțelege soțul, rudă apropiată dacă aceasta din urmă locuiește și se gospodărește împreună cu făptuitorul”.

Ca atare, calitatea de rudă apropiată nu determină prin ea însăși, ca și calitatea de soț, existența infracțiunii de viol în modalitatea agravantă prev. și ped. de art. 197 alin. 2 lit. b/1, ci numai sub dubla condiționare, dacă victima locuiește și se gospodărește împreună cu făptuitorul¹⁹.

Odată cu introducerea literei 6/1 de la art. 197 alin. 2 este sancționat și violul între soți.

Legea 197/2000 a abrogat alineatul 5 de la art. 197 care prevedea o cauză de nepedepsire a autorului care se căsătorește cu victima violului înainte ca hotărârea să fi rămas definitivă.

4. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 89/2001 pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal referitoare la infracțiunile contra vieții sexuale, adoptată prin Legea 61/16.01.2002.

Prin O.U.G. 89/2001 a fost abrogat în întregime art. 200 din Codul penal care sancționa relațiile sexuale dintre persoane de același sex.

Totodată, ca urmare a abrogării textului art. 200 Cod penal, a fost modificat corespunzător și art. 197 alin. 1, 2, 3 Cod penal, făcându-se precizarea că, constituie viol actul sexual de orice natură cu o persoană de sex diferit sau de același sex, prin constrângerea acesteia sau profitând de imposibilitatea ei de a se apăra ori de a-și exprima voința.

În doctrină s-a exprimat opinia că nu era necesară această precizare expresă întrucât aceeași interpretare se putea deduce din modificarea adusă art. 197 Cod penal prin Legea 197/2000, respectiv că subiect activ cât și pasiv al infracțiunii de viol poate orice persoane de orice sex²⁰.

Această nouă definiție a violului exprimă o reorientare de esență a concepției legiuitorului, înlăturându-se orice formă de discriminare.

De asemenea, definiția se corelează cu cerințele art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului referitoare la tratamentul nediferențiat al relațiilor homosexuale și al celor heterosexuale, astfel ar avea caracter de act sexual nu doar actul săvârșit între persoanele de sex opus cât și cel comis între persoane de același sex.

După modelul francez, definiția violului este aplicabilă nu numai relațiilor sexuale normale ci și tuturor actelor de orice natură, inclusiv sodomiei.

Dacă actele sexuale de orice natură inclusiv perversiunile sexuale care sunt realizate prin constrângere sau profitând de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința sunt încadrate la art. 197 Cod penal, atunci apare nejustificată, menținerea în art. 201 Cod penal, forma agravantă de la art. 4 constând în „acte de perversiune sexuală cu o persoană în imposibilitate de a

¹⁹ A se vedea Horia Diaconescu – Structura juridică și conținutul constitutiv al infracțiunii de viol ca urmare a modificării prevăzute de art. 197 din Codul penal prin Legea 197/2000 în revista Dreptul anul XII, seria a 3-a, nr. 10/2001, pag. 111.

²⁰ A se vedea G. Mateuț – op.cit., pag. 148

se apăra ori de a-și exprima voința sau prin constrângere”, care în realitate este absorbită în conținutul violului²¹.

Legea 61/2002 a introdus în legislația română infracțiunea de hărțuire sexuală.

În sistematizarea codului penal, infracțiunea de hărțuire sexuală este reglementată în Capitolul III denumit „Infracțiuni privitoare la viața sexuală” la art. 203/1 Cod penal și constă în: „hărțuirea unei persoane prin amenințare, constrângere în scopul de a obține satisfacții de natură sexuală de către o persoană care abuzează de autoritatea sau influența pe care i-o conferă funcția la locul de muncă”.

Formularea existentă în codul penal român este de inspirație franceză, pretinzând concomitent, amenințare, constrângere, dar și abuz de autoritate, influență pe care i-o conferă făptuitorului funcția îndeplinită la locul de muncă.

S-a exprimat opinia că, în aplicarea concomitentă a textului art. 203 Cod penal va fi greu să se diferențieze hărțuirea sexuală de infracțiunea de viol, care presupune de asemenea constrângere și că există pericolul ca orice constrângere la actul sexual din partea șefilor să fie considerată hărțuire sexuală și să fie sancționată cu închisoare de până la 2 ani sau cu amendă, chiar dacă, în realitate a fost un viol din partea constrângătorului²².

Legiuitorul nu a condiționat existența faptei de hărțuire sexuală de acțiuni de amenințare sau constrângere repetate ale infractorului.

Folosirea singularului în textul legal, respectiv că hărțuirea sexuală se efectuează prin amenințare sau constrângere au dus la interpretarea, în doctrină a ideii că un singur act de acest fel ar fi suficient pentru a fi în prezența hărțuirii sexuale²³.

BIBLIOGRAFIE

1. Codul penal de la 1886
2. Codul penal de la 1936
3. Codul penal de la 1969
4. Codul penal de la 1973
5. Legea nr. 197/2000 privind modificarea și completarea Codului penal
6. O.U.G. nr. 89/2001 privind modificarea și completarea Codului penal
7. Decizia Curții Constituționale nr. 211/1.11.2000
8. E. Cernea, E. Molcuț - Istoria Statului și Dreptului românesc – Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București 1991
9. I.N. Floca – Din istoria dreptului românesc, Sibiu 1993
10. G. Banciu – Istoria dreptului românesc, Ed. Cartea Universitară 2004
11. I. Brădet, I. Gheorghe – Istoria dreptului românesc, Brașov 1994, Ed. Tipocart Brașovia
12. V. Hanga – Istoria dreptului românesc, Ed. Academiei R.S.R., București 1980
13. G. Ghibănescu – Surete și Izvoade
14. A.D. Xenopol – Istoria românilor din Dacia-Traiana, 1914
15. V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iiescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca – Explicații teoretice ale Codului penal român, vol. III, parte specială, Editura Academiei R.S.R. 1971
16. T.Vasilie, D. Pavel, G. Antoniu, D. Lucinescu, V. Papadopol, V. Rămureanu, Codul penal al R.S.R. comentat și adnotat – Parte specială, vol. I – Ed. Științifică București 1975
17. V. Dobrinoiu, W. Brânză – Considerații privind infracțiunea de hărțuire sexuală – Revista de drept penal, anul IX, nr. 4, octombrie-decembrie, București 2002.

²¹ A se vedea G. Mateuț – op.cit., pag. 158

²² A se vedea V. Dobrinoiu, William Brânză – Considerații privind infracțiunea de hărțuire sexuală – Revista de drept penal, anul IX, nr. 4, octombrie-decembrie, București 2002.

²³ A se vedea Teodora Cătălina Herlea – Hărțuirea sexuală – Aspecte controversate – Dreptul anul XVII, revista nr. 9/2006, pag. 208.

18. A se vedea T.C. Herlea – Hărțuirea sexuală – Aspecte controversate – Dreptul anul XVII, revista nr. 9/2006
19. R. Glăvan – Violul săvârșit asupra unei rude apropiate și incestul agresiv; Dreptul anul XII, seria a 3-a, nr. 6/2001
20. G. Mateuț – Consecințele abrogării art. 200 din Codul penal, Dreptul anul XIII, revista nr. 11/2002, seria a 3-a
21. C. Ghițulescu în „Biserică, sexualitate, căsătorie și divorț în Țările Române în sec. a XVIII-lea”